

Онтогенез організмів.
Характеристика та етапи

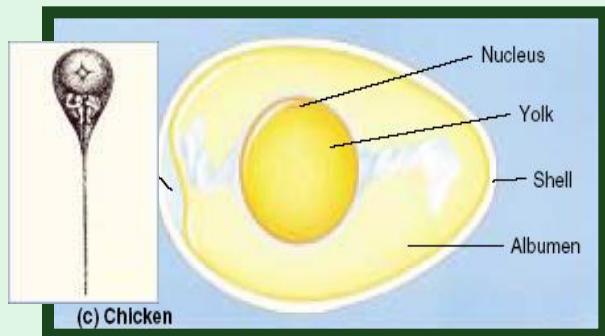
План лекції

1. Онтогенез – процес однонаправлений, незворотній та стадійний
2. Теорії онтогенезу
3. Етапи онтогенезу
4. Ріст і розвиток як основні процеси, що супроводжують онтогенез
5. Регуляція процесів розвитку у тваринних та рослинних організмів

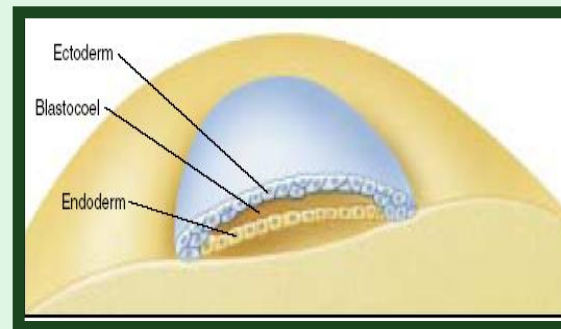
Визначення і теорії онтогенезу

Онтогенез – індивідуальний розвиток особини, вся сукупність його перетворень від зародження до смерті.
Термін “онтогенез” запропонував
Е.Геккель у 1866 р.

Основні теорії онтогенезу

Преформізм

Епігенез

Онтогенез – процес реалізації спадкової інформації зиготи в конкретних умовах середовища

Сучасна теорія

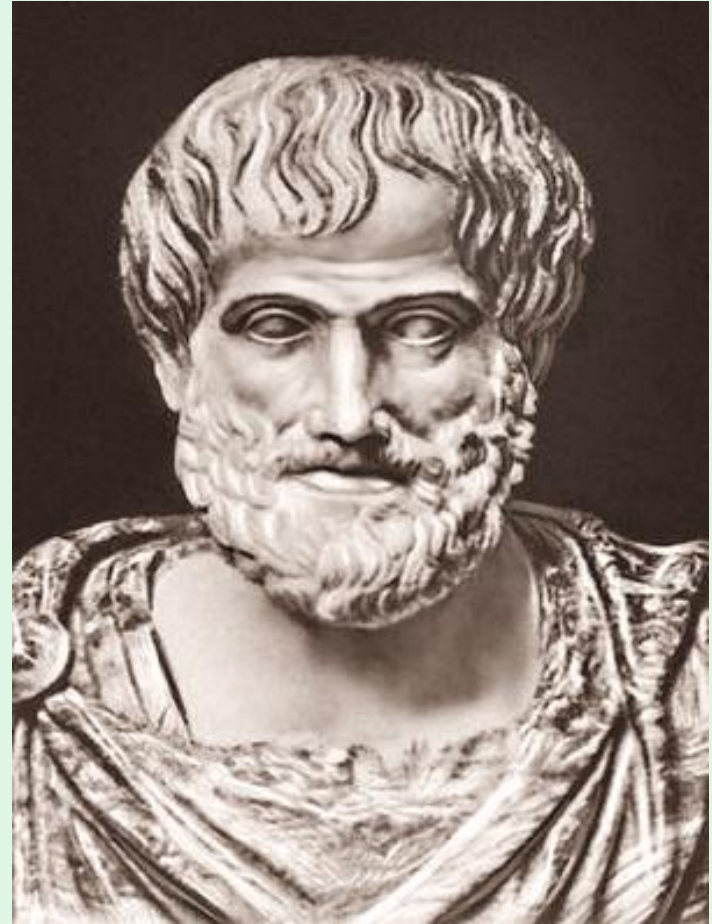
Преформізм

- Вчення про наявність в статевих клітинах організмів готових зародків, подальші онтогенетичні зміни пов'язані зі змінами розмірів.
- Засновник преформізму - Гіпократ

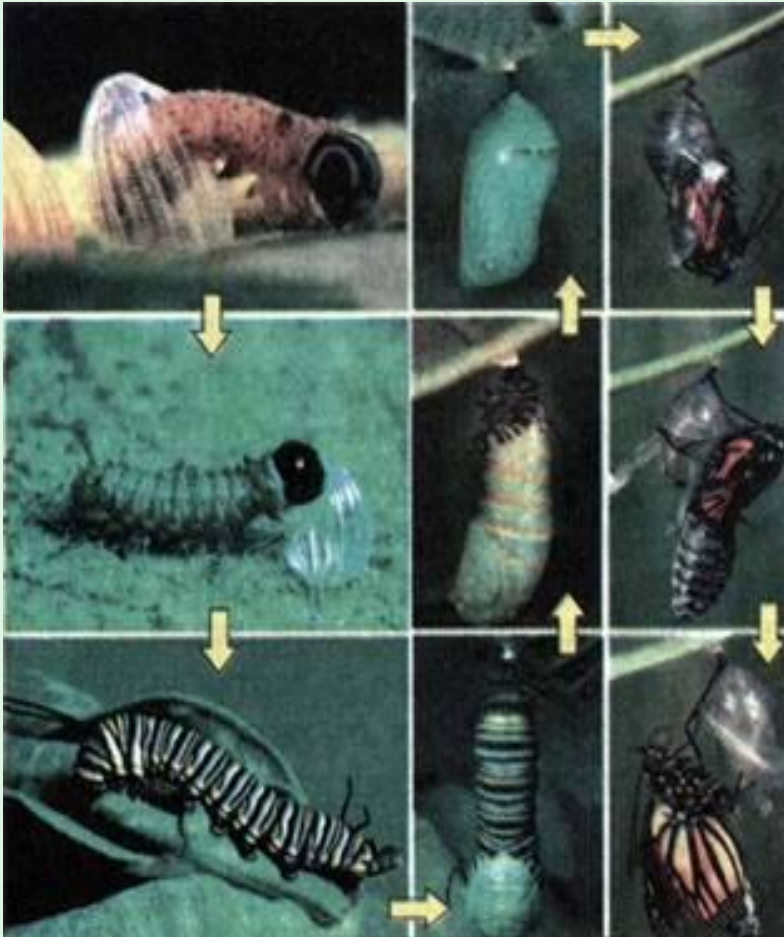

Епігенез

- Ця теорія стверджувала, що процес розвитку новоутворень відбувається з безструктурних зачатків
- Засновник теорії епігенезу Аристотель

“Докази на користь преформізму”. Спостереження Яна Сваммердама.

“Докази на користь преформізму”. Спостереження Шарля Бонне

Спростування теорії преформізму

- Спробував спростувати теорію преформізму П'єр Луї Мопертюї. У своїй дисертації “Фізична венера або фізична дисертація з приводу білого негра” він використав факти з генетичних спостережень. Як можна було пояснити з токи зору теорії преформізму народження мулатів, або міжвидових гібридів, якщо згідно до цієї теорії маленький сформований організм вже міститься в яйцеклітині?

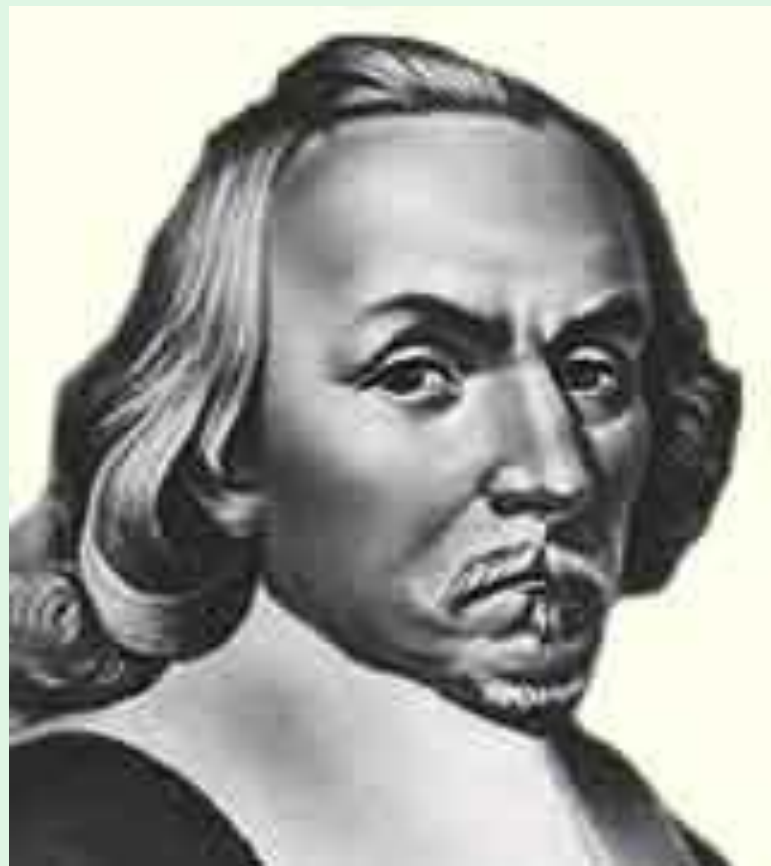

“Фізична венера або фізична дисертація з приводу білого негра”. П’єр Луї Мопертюї

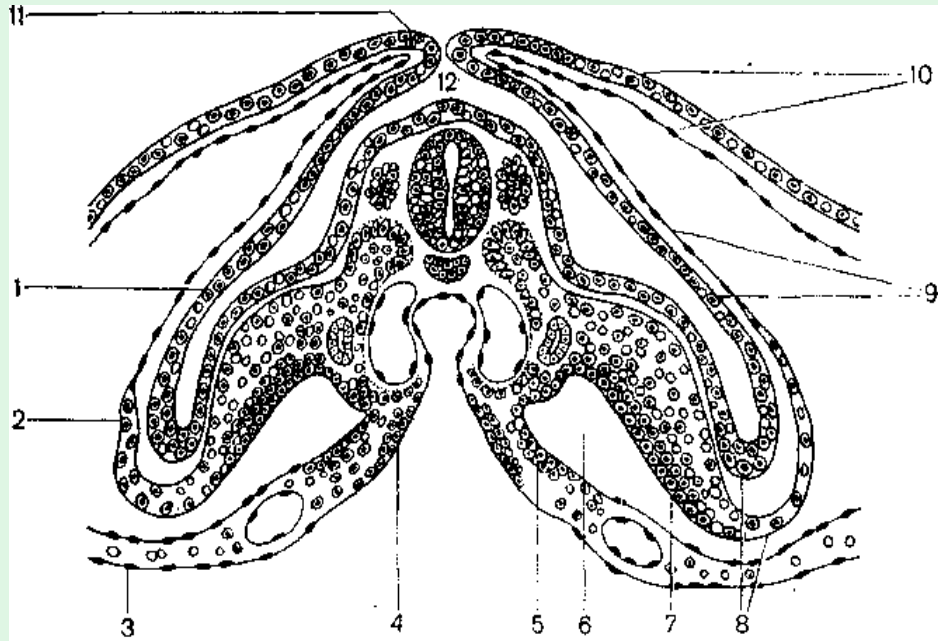
Відродження теорії епігенезу. У. Гарвей.

- Принцип – теза –
“все з яйця”.
- Від ентелехії до
пластичної сили

Докази на користь епігенезу.

Каспар Фрідріх Вольф

Епігенез: за і проти...

- Отже К.Ф. Вольф вивчав ембріональний розвиток курчати. Він використав мікроскопічну техніку і ретельно зарисовував стадії розвитку курчати. Отже з “безструктурного” зародка поступово почали формуватись чіткі структури.
- Але залишилось питання: що спонукає цей процес розвитку? В чому причина цих змін?
- Тоді К.Ф. Вольф у якості причини запропонував “есенцію”, яка нічим не відрізнялась від “життєвої сили” – ентелехії або пластичної сили.

Сучасні уявлення про онтогенез

Онтогенез – процес
реалізації генетичної
інформації зиготи в
конкретних умовах
оточуючого середовища.

Етапи онтогенезу

У тварин

Проембріональний період
(гаметогенез+запліднення)

Ембріональний
(дроблення, гастрюляція,
гістогенез, органогенез)

Постембріональний
(ювенільний, зрілість,
похилий вік)

У рослин

Ембріональний

Ювенільний

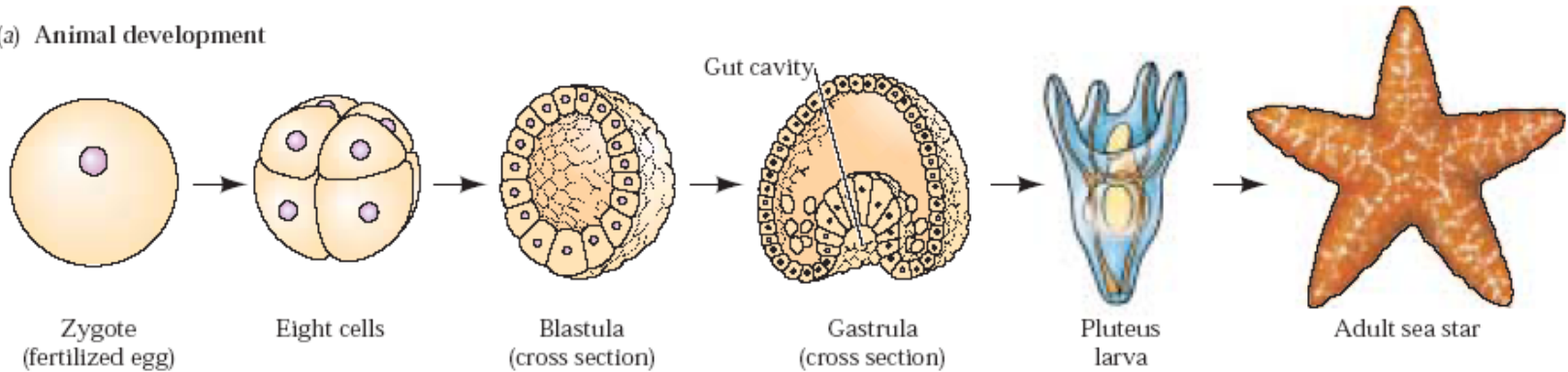
Зрілість

Розмноження

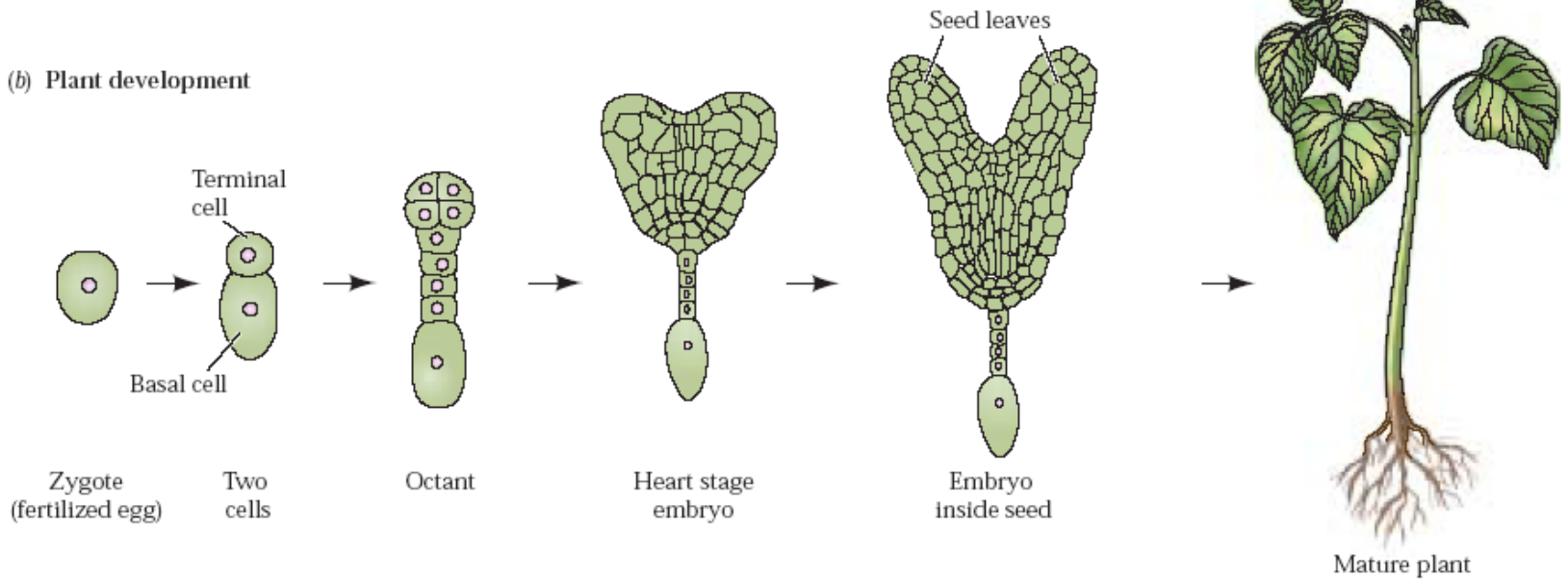
Старість

Етапи онтогенезу тваринних та рослинних організмів

(a) Animal development

(b) Plant development

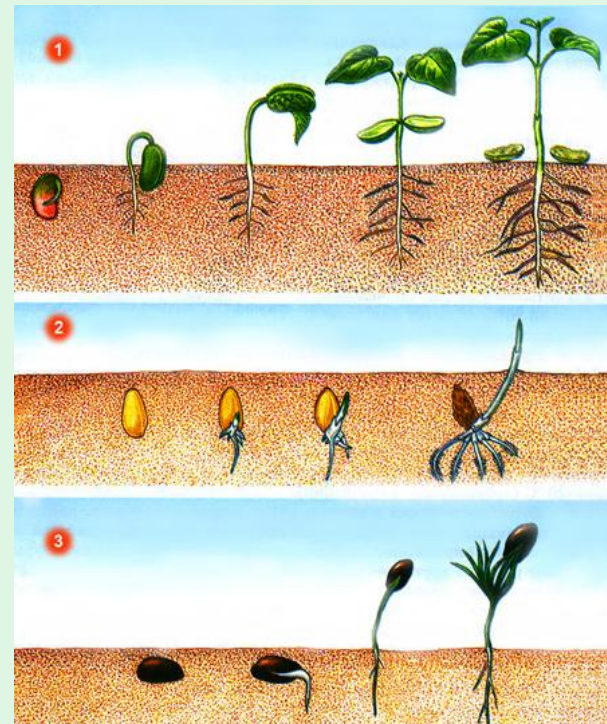
Ріст організмів

- Ріст – незворотнє збільшення сухої маси протоплазми
- Гіперплазія, гіпертрофія, диференціювання (спеціалізація клітин)
- Ріст – позитивний і негативний
- Ріст – ізометричний і алометричний
- Ріст – обмежений і необмежений, переривчастий

ТИПИ РОСТУ ОРГАНІЗМІВ

- Позитивний ріст – це ріст, при якому процеси анаболізму переважають над процесами катаболізму.
- Негативний ріст – це ріст, при якому процеси катаболізму переважають над процесами анаболізму.
- Приклад негативного росту

Ізометричний ріст

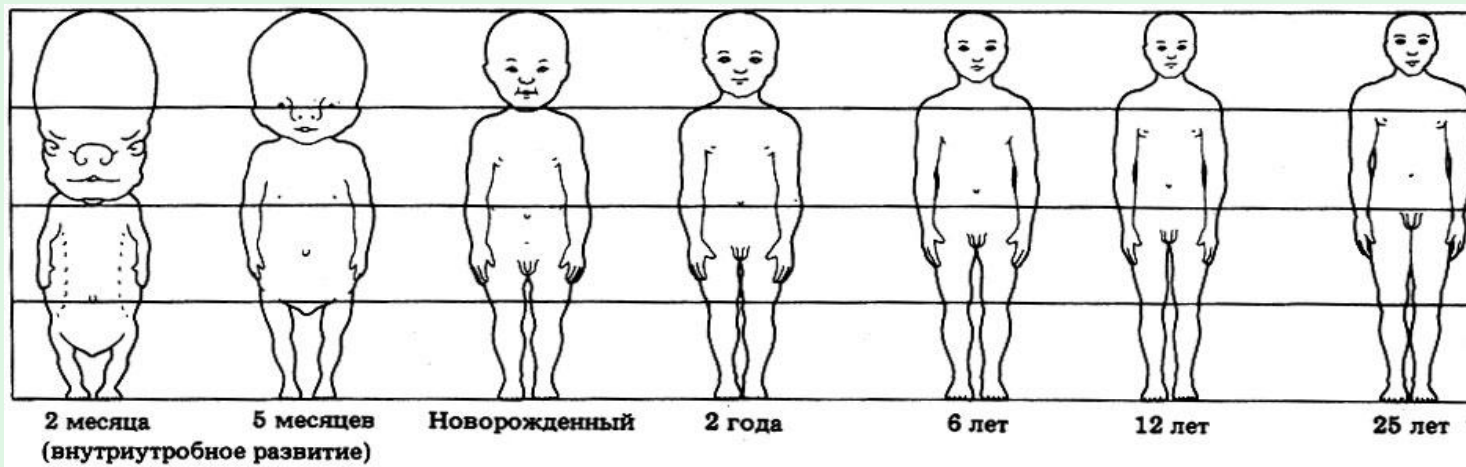

- Ріст називають ізометричним, коли органи тіла ростуть з середньою швидкістю.
- Зміни розмірів організму не супроводжуються змінами його форми
- Площа поверхні організму збільшується пропорційно квадрату лінійних розмірів, а об'єм і маса – пропорційно кубу лінійних розмірів.

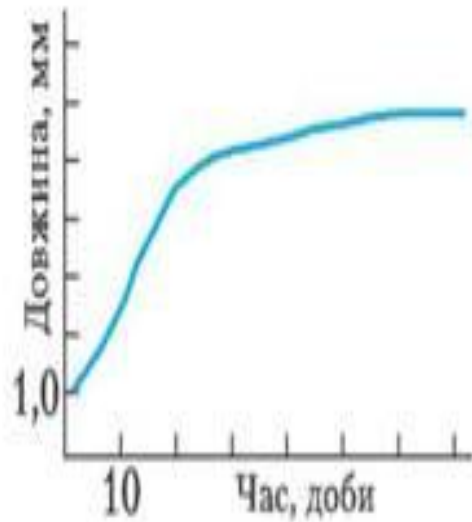

Алометричний ріст

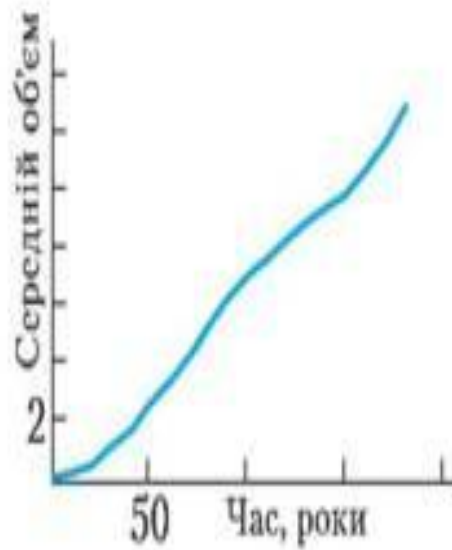
- Ріст, при якому ріст органу відбувається з іншою швидкістю, ніж тіло.
- Такий ріст свідчить про існування залежності між ростом і розвитком.
- Характерний для ссавців.

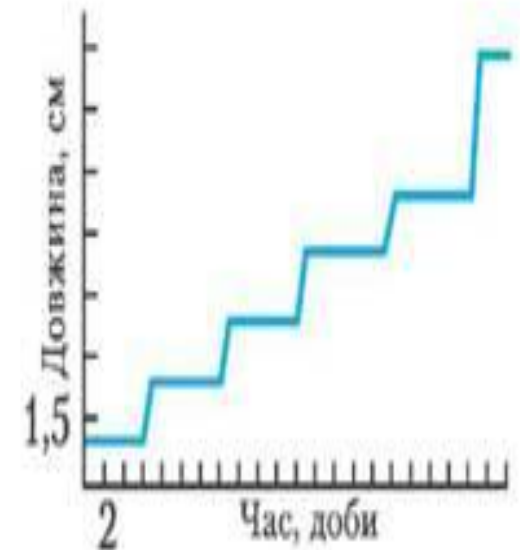
Ріст обмежений і необмежений

Обмежений ріст

Необмежений ріст

Періодичний ріст

Ріст переривчастий

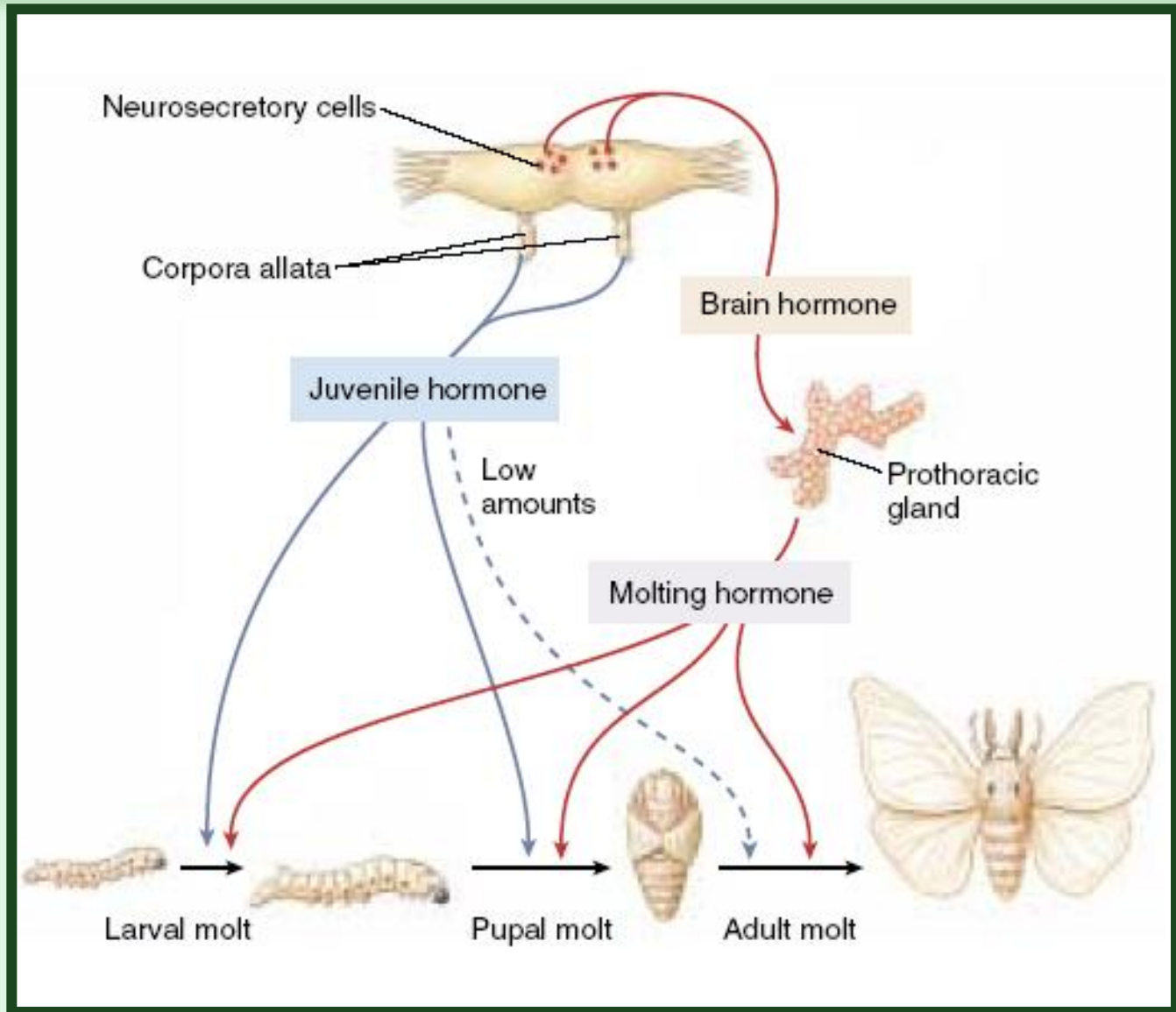
- Характерний для членистоногих: ракоподібних, комах з неповним перетворенням

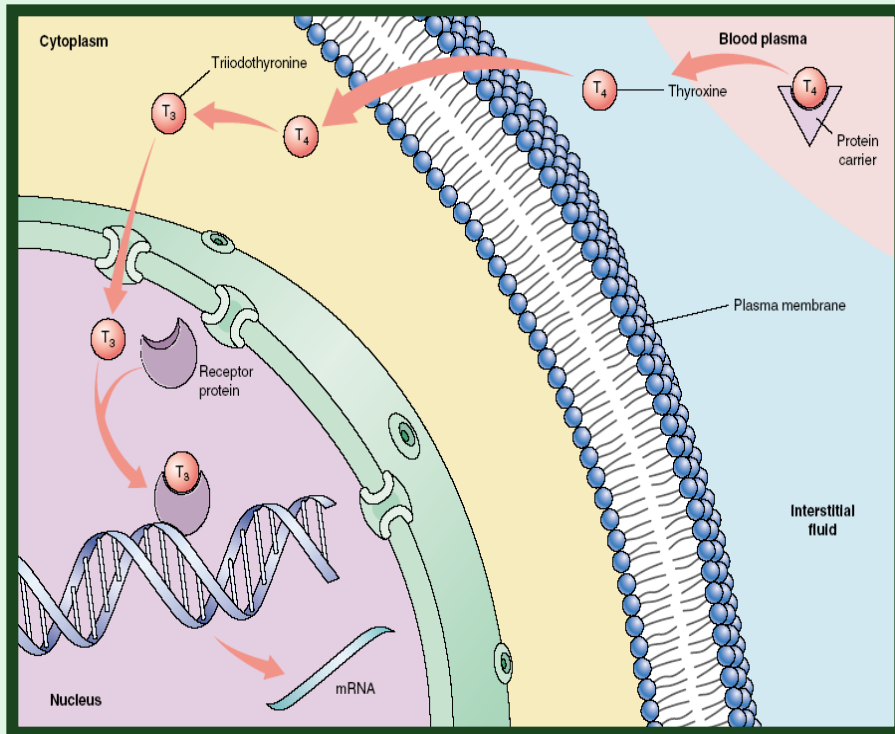
Типи онтогенезу

- Прямий
- Неличинковий
- Внутрішньоутробний
- Непрямий
(личинковий)
- Аметаболія
- Геміметаболія
- Голометаболія

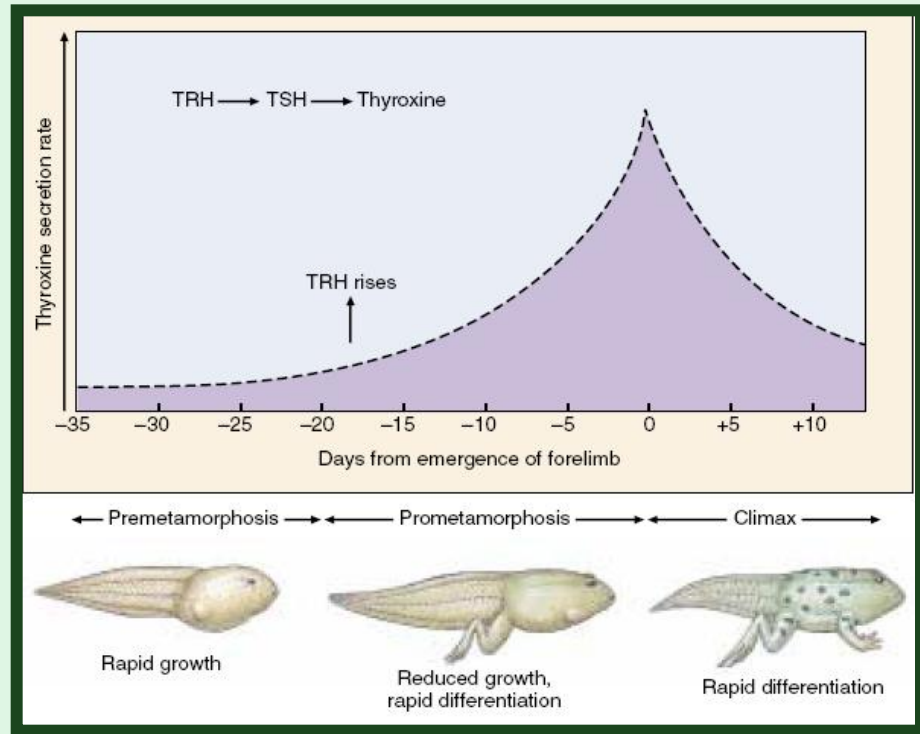
Регуляція процесів розвитку у безхребетних тварин

Регуляція процесів розвитку у хребетних тварин

Вплив тироксину на клітинному рівні

Вплив тироксину на розвиток пуголовка

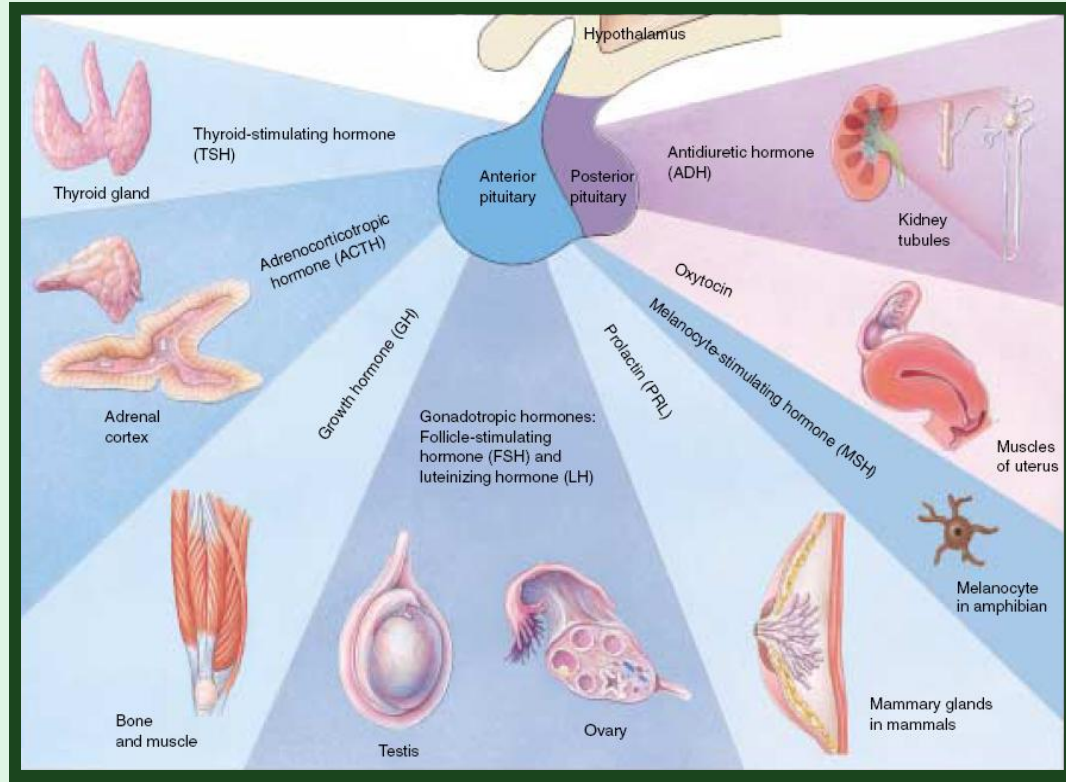
Метаморфоз аксолотля під впливом тироксину

Регуляція росту у тваринних організмів

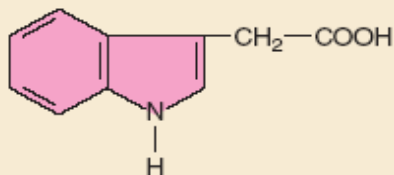

Гіпоталамус

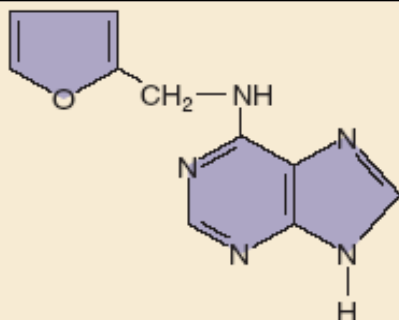
Залози внутрішньої секреції

Фітогормони

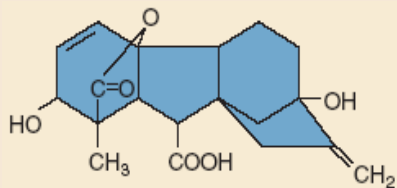
Ауксини

Подовження стебла та формування коренів, інгібіція опадання листя, стимуляція клітинного поділу (разом з цитокінінами) тощо

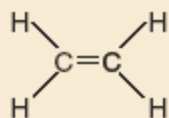
Цитокініни

Індукція клітинних поділів (за наявності ауксинів), розвитку хлоропластів, формування бруньок. Затримка процесів старіння

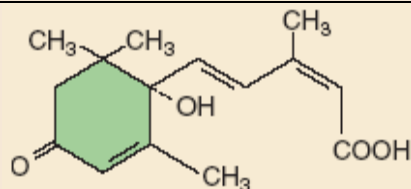
Гібереліни

Подовження стебла, стимуляція синтезу ферментів в насінні що проростає

Етилен

Дозрівання плодів, опадання листя

Абсцизова кислота

Інгібування дії інших гормонів, гальмування росту бруньок, підтримка неактивного стану насіння

Вплив фітогормонів на ріст та розвиток рослин (I)

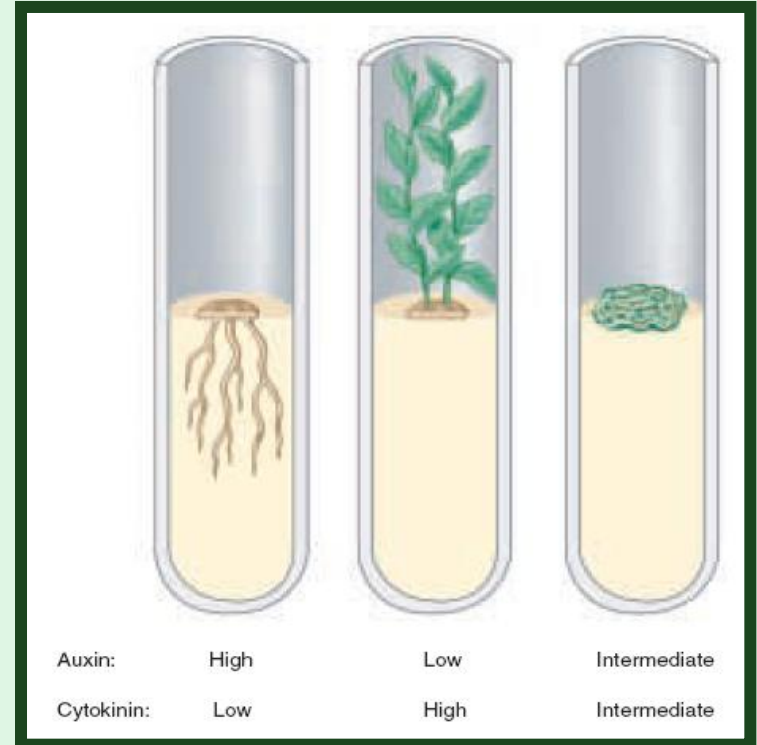

Вплив ауксинів на розвиток зародку рослинного організму

Вплив фітогормонів на ріст та розвиток рослин (II)

Ефект гіберелінів

Вплив різних співвідношень ауксинів та цитокінінів